

Баяндама

Тақырыбы: «Ойын әрекетінің баланың тіл дамуына әсері»

Дайындаған: Мухамеджанова Элия.

Лауазымы: Тәрбиеші.

1. Кіріспе.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың негізгі іс-әрекеті — ойын. Бұл кезеңде ойын тек көңіл көтеру емес, қоршаған ортаны танудың және тілдік қарым-қатынасты меңгерудің басты құралы. Бала ойын үстінде сөйлеуге тырысады, жаңа сөздерді үйренеді және оларды іс-жүзінде қолданады.

Ойынның мақсаты мен міндеттері.

- **Мақсаты:** Ойын технологиялары арқылы мектепке дейінгі балалардың сөздік қорын байыту және байланыстырып сөйлеуін дамыту.
- **Міндеттері:**
 - Сөйлеу белсенділігін арттыру;
 - Дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;
 - Диалогтық сөйлеу мәдениетін қалыптастыру.

2. Ойын түрлерінің тілдік дамудағы рөлі.

| Ойын түрі | Тілдік дамыту бағыты |
|--------------------------|--|
| Дидактикалық ойындар | Сөздік қорды байыту, заттардың атын, түсін, пішінін дұрыс атауға үйрету. |
| Сюжеттік-рөлдік ойындар | Диалогтық сөйлеуді дамыту, кейіпкерлер арасындағы қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру. |
| Саусақ ойында | Ұсақ моторика арқылы мидағы сөйлеу орталықтарын белсендіру. |
| Театрландырылған ойындар | Сөйлеу мәнерін, интонацияны және байланыстырып сөйлеуді жетілдіру. |

1. Дидактикалық ойындардың маңызы.

Дидактикалық ойындар баланың сөздік қорын байытуға тікелей әсер етеді. Мысалы: «Бұл не?», «Түсін тап», «Сипаттама бойынша таны» сияқты ойындар арқылы бала заттардың атын, сапасын, белгілерін дұрыс атап, сөйлем құрауға дағдыланады. Ойын барысында бала жаңа сөздерді естіп қана қоймай, оны өз тәжірибесінде қолдана бастайды.

2. Сюжеттік-рөлдік ойындар — диалог көзі.

«Дүкенші», «Дәрігер», «Отбасы» сияқты сюжеттік ойындарда балалар белгілі бір кейіпкердің рөліне енеді. Бұл жерде ең бастысы — диалог. Бала серіктесімен сөйлесуі, сұрақ қоюы және жауап беруі керек. Рөлдік ойындар баланың байланыстырып сөйлеу қабілетін дамытады және әлеуметтік ортада өзін еркін сезінуге үйретеді.

3. Саусақ ойындары және ұсақ моторика.

Ғылыми тұрғыдан дәлелденгендей, саусақ ұштарындағы жүйке талшықтары мидағы сөйлеу орталығымен тікелей байланысты. «Қуырмаш», «Саусақтар амандасады» сияқты жаттығулар арқылы баланың тілі тезірек шығады және дыбыстарды анық айтуға бейімделеді.

4. Театрландырылған ойындар.

Ертегілерді сахналау арқылы бала сөйлеу мәнеріне (интонация, кідіріс, дауыс ырғағы) көңіл бөледі. Кейіпкердің көңіл-күйін (қуаныш, мұң, ашу) сөзбен жеткізе білу — тіл дамытудың ең жоғарғы деңгейі.

Тәжірибелік ұсыныстар.

Тәрбиеші ретінде ойын әрекеті арқылы тіл дамытуда мынадай қағидаларды ұстану қажет:

- Ойын кезінде баланың сөйлеуін үзбей, қателерін ақырын түзету;

- Балаға «Иә» немесе «Жоқ» деген жауаптан гөрі, толық жауапты талап ететін сұрақтар қою;
- Ойынға жаңа, таныс емес сөздерді енгізіп отыру.

3. Ойынның негізгі функциялары.

1. Коммуникативті: Балалар құрдастарымен араласу үшін сөздік тіркестерді қолдана бастайды.
2. Танымдық: Жаңа ойыншықтар мен жағдаяттар арқылы жаңа терминдерді меңгереді.
3. Түзетушілік: Сөйлеудегі ақауларды (дыбыстарды дұрыс айтпау) ойын түрінде жаттықтыру арқылы жою.

4. Тәрбиешінің рөлі.

Тәрбиеші ойынды жай ғана бақылап қоймай, оны бағыттап отыруы тиіс. Мысалы:

- Ойын барысында балаға сұрақтар қою;
- Жаңа сөздерді ойынға енгізу;
- Баланы өз ойын толық сөйлеммен жеткізуге ынталандыру.

5. Қорытынды.

«Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала болмайды» — деп Абай атамыз айтқандай, ойын арқылы баланың тілін дамыту ең тиімді жол. Жүйелі түрде ұйымдастырылған ойын әрекеті баланың сөздік қорын байытып қана қоймай, оның еркін сөйлеуіне, өз ойын ашық жеткізуіне мүмкіндік береді.